तथा तथात्वम् ७हरिद्रायां स्त्री० भावप्र० अजा० टाप् । दविड्ङ्गे स्त्री० ङीप् राजनि०

कृमिज न० कृमिभिर्जन्यते कृमेर्जायते वा जन–ड । १अगुरुणि अमरः । २कृमिजातमात्रे त्रि० ३लाक्षायां स्त्री० राजनि०

कृमिजग्ध न० कृमिभिर्जग्धम् । उपचारात् तज्जाते अगुरुचन्दने राजनि०

कृमिजलज पु० कृमिरिव जलजः । कृमिगन्धे राजनि०

कृमिण त्रि०कृमिरस्यस्य पामा० न णत्वम् । कृमियुक्ते

कृमिदन्तक पु० कृमियुक्तोदन्तोऽत्र । दन्तरोगभेदे "कृष्णच्छिद्रयुतः स्रावी सवंरम्भो महारुजः । ध्वनिमित्तरुजोत्पातात् स ज्ञेयः कृमिदन्तकः" तल्लक्षणम् "शौषिरो गलशालूकं कण्ठ्या कृमिदन्तकः" क्षुद्ररोगगणनायाम् सुश्रु०

कृमिफल पु० कृमयः फलेऽस्य । उदुम्बरे शब्दचिन्ता०

कृमिभोजन पु० कृमिभिर्भुज्यतेऽत्र भुज–आधारे ल्युट् ६त० । नरकभेदे तामिस्रान्धतामिस्रादुपक्रमे "अन्धकूपकृमिभोजन इत्यादिना विभज्य भाग०५।२६।२४ तत्स्वरूपाद्युक्तं यथा

"यस्त्विह वा अस्मिन्नभिज्यायाति यत् किञ्चनोपनमत निर्भितपञ्चयज्ञोपायमसंस्तुतः स परत्र कृमिभोजने नरकाधमे निपतति । तत्र शतसहस्रयोजने कृमिकुण्डे कृमिभूतः स्वयं कृमिभिरेव भक्ष्यमाणः कृमिभोजनोपायतदपत्तापहृतादोऽनिर्वेगमात्मानं यातयते" ।

कृमिभक्षादयोऽप्यत्र विष्णुपु० तन्नामतयैव कीर्त्तनात्

कृमिमत् त्रि० कृमि+अस्त्यर्थे मतुप् मोपधत्वेऽपि यवादि० न मस्यवः । कृमियुक्ते स्त्रियां ङीप् ।

कृमिरिपु ६त० । विड्ङ्गे शब्दरत्ना० । कृमिशत्रुप्रभृतयोऽप्यत्र

कृमिल त्रि० कृमिं लाति ला–क । कृमियुक्ते बहुप्रसवायां स्त्रियां स्त्री० हेमच०

कृमिलाख्य पु० अजमीढवंशे नृपभेदे "अजमीढात्तु नीलिन्यां सुशान्तिरुदपद्यत । पुरुजातिः सुशान्तेश्च वाह्याश्वः पुरुजातितः । वाह्याश्वतनयाः पञ्च बभूवुरमरोपमाः । मुद्गलः सृञ्जयश्चैव राजा बृहदिषुस्तथा । यवीनरश्च विक्रान्तः कृमिलाश्वश्च पञ्चमः" हरिवं० ३२अ०

कृमिलोदर त्रि० कृमिं लाति ला–क तादृशमुदरमस्य । कृमियुक्तोदररोगभेदयुक्ते । "भुक्ताऽस्य संसृष्टोजायते कृमिलोदरः" भाता० ।

कृमिवारिरुह पु०कृमिरिव वारिरुहः । कृमिगन्धे राजनि०

कृमिवृक्ष पु० कृमिप्रधानो वृक्षः । कोशाम्बे प्रावप्रकाशः ।

कृमिशङ्ख पु० कृमिरिव शङ्खः । शङ्खभेदे राजनि०

कृमिशुक्ति स्त्री कृमिरिव शुक्तिः । जलशुक्तौ राजनि०

कृमिशैल पु० कृमीणां शैल इव । वल्मीके । कृमिपर्व्वतादयोऽप्यत्र पु० [वमसुद्गे राजनि० ।

कृमीलक पु० कृमीन् ईरयति जनयति ईर–ण्वुल् रस्य लः ।

कृमुक पु० क्रमुक+पृषो० । गुवाकवृक्षे तस्योत्पत्तिकथा शत० ब्रा०६।६।२।११

"सा कार्ष्मकी स्यात् । देवासुरास्तोभये प्राजापत्या अस्पर्धन्त ते देवा अग्निमनीकं कृत्वा सुरानभ्यायं तस्मादिषुः प्रगृहीतस्तस्मादुरा अयं प्रावृश्यंस्तदस्यां प्रत्यतिष्ठत्स कृमुकोऽभवत्तस्मात् सस्वादु रसोहि तस्मादु लोहितो चिर्हि स एषोऽग्निरेव यत् कृमुकोऽग्निमेवास्मिन्न तत् सम्भूतिं दधाति" । कृमुकस्येयम् अण् ङीप् । कार्ष्मकी कृमुकसम्बन्धिन्यां समिधि स्त्री

कृव कृतौ हिंसे च इदित् स्वा० प० सक० सेट् औ कृ इत्यादेशः । कृणोति–अकृणोत् अकृणवीत् । इदित्त्वात् कृण्वते इत्यत्र न नलोपः । [(ताँत) सि०कौ० ।

कृवि पु० करोत्यनेन कृ–णि किच्च । तन्तुवयनसाधनद्रव्ये तन्त्रे

कृश तनूकरणे दिवा० पर०सक० सेट् । कृशयति इरित् अकृशत् अकर्शीत् । णिचि कर्शयति ते अचीकृशत्–त अचकर्शत्–त । कर्शयाम् बभूव आस चकार चक्रे । कृशः।

कृश त्रि० कृश–क त्रि० । १अल्पे, २स्वल्पे च । "आकाशेशास्तु विज्ञेया बालवृद्धकृशातुराः" उपवासकृशं तन्तु" "क्षत्रियश्चैव सर्पश्च ब्राह्मणं वा बहुश्रुतम् । नावमन्येत वै भूयः कृशानपि कदाचन" मनुः "ब्राह्मणस्य हुरश्चेष्ठ! कृशवृत्तेः कदाचन" भा० आनु० ६२अ० । स्वल्पे कृशोदरी । कृशस्य भावः इमनिच् क्रशिमत् तद्भावे पु० । ष्यञ् । कार्श्य न० । तल् । कृशता स्त्री, त्व 'कृशत्व न० तद्भावे "त्वयेयं कृशता कृतः" सा० द० । अतिशयेन कृशः इष्ठन् क्रशिष्ठ ईयसुन् क्रशीयस् । अतिशयकृशे त्रि० ईयसी स्त्रियां ङीप् ।

कृशर पु० कृशमल्पमावां राति रा–क । "तिलतण्डुलसंमिश्रः कृशरः परिकीर्त्तितः" स्मृत्युक्ते १पक्वान्नभेदे हेमच० (खिचड़ी) कृशाते २पक्वान्नभेदे स्त्री टाप् भावप्र० कृतान्नशब्दे लक्षणादि दृश्यम् । कृशरस्य प्रनैश्चराय गृहयज्ञे बलित्वेन देयः यथाह मत्स्यपुरा० "रजौदनं रजैर्दद्यात् सोमाय घृतपायसम् । संदावकं कुजे दद्यात्